

Bozkurt Aran¹

Ticaret Çalışmaları Merkezi Direktörü

DEĞERLENDİRME NOTU

ABD'NİN YENİ İLAVE GÜMRÜK VERGİSİ UYGULAMASI

ABD yönetimi, Temmuz 2026 sonunda aralarında Türkiye'nin de bulunduğu yaklaşık 60 ülkeden yapılan ithalata yönelik yeni ilave gümrük vergisi yürürlüğe koymuştur. Ülkelere göre değişen oranlarda (%10 ve %12,5) uygulanan bu önlem, son yıllarda giderek belirginleşen ABD'nin tek taraflı hamlelerinin yeni bir örneğini oluşturmaktadır. Kararın, sadece kapsamı nedeniyle değil, hukuki dayanağı ve çok taraflı ticaret sistemi bakımından doğurabileceği sonuçlar nedeniyle de dikkatle değerlendirilmesi gerekmektedir.

ABD yönetimi, ilave vergilerin gerekçesi olarak bazı ticaret ortaklarının *zorla çalıştırılarak üretilen ürünlerin küresel tedarik zincirlerine girişini önlemede yetersiz* kaldığını ileri sürmektedir. Uygulama yaklaşık 60 ülkeyi kapsamaktadır. Bu ilave vergi uygulamasını sadece insan hakları kaygıları gibi masum bir gerekçe ile açıklamak yetersiz kalacaktır. ABD'nin dış ticaret politikası bu uygulama ile daha geniş kapsamlı bir korumacılık yaklaşımının bir kere daha teyidi anlamına gelmektedir.

ABD Ticaret temsilcisi Büyükelçi Jamieson Greer, Başkan Trump'ın talimatı doğrultusunda, "*Zorla Çalışma ile Üretilen Malların İthalatına İlişkin Yasağın Uygulanmamasına etkili bir Şekilde Yürürlüğe konulmamasına*" ilişkin, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 60 ticaret ortağına %10 veya %12,5 oranında gümrük vergisi uygulanacağını ilan etti.² Böylece zorla çalışma uygulamasının tedarik zincirlerinden çıkarılacağı belirtilmektedir. ABD Ticaret Temsilciliğinin bu konuda yayınladığı belgeye buradan ulaşılabilir.³

¹ <https://www.tepav.org.tr/ekibimiz/s/1257>

² <https://ustr.gov/about/policy-offices/press-office/fact-sheets/2026/july/fact-sheet-ustr-section-301-action-response-failure-60-economies-ban-imports-produced-forced-labor>

³ <https://ustr.gov/about/policy-offices/press-office/fact-sheets/2026/july/fact-sheet-ustr-section-301-action-response-failure-60-economies-b>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

İlave vergiler, küresel ticarete belirsizliği artırmakta ve korumacı eğilimleri güçlendirmektedir. Bu durum, ihracata dayalı büyüme stratejisi izleyen ülkeler açısından uzun vadeli riskler doğurmaktadır.

Kararın Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) bakımından da olumsuz sonuçları olabilir. Çok sayıda ülkeye tek taraflı ilave gümrük vergisi uygulanması, GATT'ın "En Çok Kayrılan Ülke" ilkesinin uygulanması ile çelişmektedir. Diğer taraftan ticaret uyuşmazlıklarının DTÖ mekanizmaları yerine ulusal mevzuat çerçevesinde çözümlenmesi, yeni tartışmaları beraberinde getirecektir. Son yıllarda ABD'nin DTÖ'nün uyuşmazlık çözüm sistemine yönelik eleştirileri ve temyiz organının işlerliğinin yeniden tesis edilmesini engellemesi dikkate alındığında, bu adım Washington'un çok taraflı sistem yerine ulusal ticaret araçlarını tercih etmeye devam ettiğini göstermektedir.

Bu hamle ile Amerika, Yüksek Mahkeme'nin şubat ayında ulusal olağanüstü durum yasası kapsamında uygulanan %10 ila %50 oranındaki "karşılıklılık" gümrük vergilerini iptal etmesinin ardından yürürlüğe koymaktadır. Başkan Donald Trump'ın neredeyse küresel çapta oluşturduğu gümrük vergisi duvarını yeniden inşa etme çabalarında Beyaz Saray'ın attığı ilk adımdır.⁴

Sonuç olarak, Temmuz 2026'da yürürlüğe giren yeni ABD tarifeleri yalnızca yeni bir gümrük vergisi uygulaması olarak değerlendirilmemelidir. Bu karar, ABD'nin ticaret politikasında tek taraflı araçların giderek daha kalıcı hale geldiğini ve küresel ticaret düzeninin kurallı yapıdan güç odaklı yapıya evirilmekte olduğunu gösteren önemli bir gelişmedir. Önümüzdeki dönemde büyük ekonomilerin vereceği tepkiler ve olası DTÖ süreçleri, küresel ticaret sisteminin geleceği açısından belirleyici olacaktır.

Bu karar, Başkan Trump'ın ikinci döneminde uygulamaya koyduğu ticaret politikalarıyla uyumludur. Ancak önceki tarife uygulamalarından farklı olarak, yeni önlemlerin hukuki zemini 1974 tarihli **Trade Act**'in 301. maddesine (Section 301) dayandırılmıştır.⁵ Böylece ABD yönetimi, önceki tarife uygulamalarının yargı sürecinde karşılaştığı hukuki tartışmaların ardından daha güçlü bir yasal çerçeve oluşturmayı amaçlamaktadır.

ABD, 24 Temmuz'da Section 112'ye dayanarak⁶ yürürlüğe koyduğu ve yalnızca 150 günlük geçerli olan ilave vergi yerine, bu kez *zorla çalıştırma* uygulamalarını gerekçe göstererek Başkan'a daha geniş yetkiler tanıyan Section 312'yi hukuki dayanak olarak kullanmış ve bu yeni uygulamayı yürürlüğe koymuştur.

Bu gelişme, Başkan Trump'ın gümrük vergilerini korumacı ticaret politikasının temel araçlarından biri olarak kullanmayı sürdüreceğini göstermektedir.

Son söz

Bu gelişmenin dikkatle izlenmesi gerekmektedir. Türkiye ile ABD arasında son dönemde yapılan görüşmelerde ABD, *zorla çalıştırmanın* önlenmesine ilişkin Türkiye'nin ilave taahhütlerde bulunmasını talep etmiş, Türkiye ise iç mevzuatından kaynaklanan hukuki çerçeve nedeniyle bu konuda ek bir adım atamayacağını ifade etmiştir.

⁴ David Lawder, "Trump impose new global tariffs drawing protests from trading partners" Reuters, 24 Temmuz 2026

⁵ ABD'nin yeni tarife kararının hukuki dayanağını, **1974 tarihli Ticaret Yasası'nın (Trade Act of 1974) 301. Bölümü (Section 301)** oluşturmaktadır. Section 301, ABD Ticaret Temsilciliği'ne (USTR), yabancı ülkelerin ABD

ticaretini olumsuz etkilediği değerlendirilen uygulamalarını soruşturma ve bunlara karşı tek taraflı ticaret önlemleri alınmasını Başkan'a önerme yetkisi vermektedir.

⁶ 122. Madde ek vergisi, istikrarlı bir uzun vadeli ticaret rejimi değil, kısa vadeli bir gümrük vergisi aracıdır.

Bir diğer önemli husus ise Çin'in Uygur Özerk Bölgesi'nde zorla çalıştırma iddiaları nedeniyle ticari ilişkilerin sınırlandırılması konusudur. Türkiye açısından böyle bir yaklaşımın benimsenmesi mümkün görünmemektedir. Ayrıca Türkiye, Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükleri nedeniyle bu konuda tek taraflı farklı bir politika izleyemeyeceğini de belirtmiştir.

Dolayısıyla Türkiye'nin hem ABD ile ticari ilişkilerini hem de uluslararası yükümlülüklerini birlikte gözeten dengeli bir yaklaşım izlemesi önem taşımaktadır.